

บทความวิจัย (Research Article)

วิธีการสอนการอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้าของวิชชุดา เนตรสิน

The method of teaching improvisation for electric bass

by Witchudath Natsin

เอกพล ยาท่วม* และณัฐนิช นักปี

Aekkaphon Yathuam* and Nattanit Nakpee

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการสอนการอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้าของวิชชุดา เนตรสิน โดยใช้รูปแบบวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ แบบไม่เป็นทางการ และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม แบบไม่มีส่วนร่วม ผลวิจัยพบว่า วิธีการสอนการอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้าของวิชชุดา เนตรสิน เริ่มจากการทดสอบผู้เรียนในหลาย ๆ ด้าน ได้แก่ บันไดเสียง (Scale) ความสัมพันธ์ระหว่างบันไดเสียงเมเจอร์และไมเนอร์ (Relative Major scale and Minor scale) อาร์เปจโจ (Arpeggio) จังหวะ (Rhythm) การแบ่งส่วนย่อยของจังหวะ (Subdivision) และการควบคุมนิ้วมือซ้ายและขวา เพื่อประเมินความเข้าใจ ความสามารถพื้นฐานของผู้เรียน จากนั้นกำหนดแนวทางการเรียนการสอน กำหนดเนื้อหาสาระปรับวิธีการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน และตรงกับหลักการและแนวคิดของผู้สอน คือ 1) ความเข้าใจองค์รวมในการปฏิบัติพื้นฐานเบสไฟฟ้า 2) ทฤษฎี การเรียนรู้ทฤษฎีดนตรี เป็นสิ่งสำคัญสำหรับการพัฒนาทักษะการอิมโพรไวส์อย่างมีประสิทธิภาพ 3) การปฏิบัติจริง โดยผู้สอนจะใช้วิธีการสอนโดยการบรรยายและการสาธิต เพื่อให้ผู้เรียนปฏิบัติตาม แนะนำและแก้ไข รวมถึงการใช้สื่อการสอนประเภท เอกสาร ตำรา และโซเชียลมีเดีย (Social Media) นอกจากนี้ผู้สอนจะมีการประเมินผู้เรียนในเรื่องความถูกต้องของจังหวะ ตำแหน่งการวางมือของมือซ้ายและมือขวา ความถูกต้องและความต่อเนื่องของเสียง รวมถึงการถ่ายทอดอารมณ์ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการติดตามพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: วิธีการสอน อิมโพรไวส์ เบสไฟฟ้า

Abstract

This research aims to study the teaching methods of electric bass improvisation developed by Witchudath Natsin, using a qualitative research approach. Data collection was conducted through formal and informal interviews, as well as participant and non-participant observations. The findings reveal that Witchudath's teaching method begins with assessing students in various areas, including scales, the relationship between major and minor scales (relative scales), arpeggios, rhythm, rhythmic subdivision, and control of the left- and right-hands. These assessments are used to evaluate the learners' basic understanding and abilities. Based on this evaluation, the instructor designs and adapts

the teaching approach and adjusts content to suit individual students while adhering to three core instructional principles. 1) a holistic understanding of fundamental electric bass performance, 2) the importance of music theory in developing effective improvisational skills, and 3) practical application through lectures and demonstrations. The teaching process incorporates materials such as documents, textbooks, and social media. Additionally, the instructor continuously evaluates students on rhythmic accuracy, hand positioning, tonal accuracy and continuity, as well as emotional expression, to support their ongoing development.

Keywords: The method of teaching, Improvisation, Electric bass

บทนำ

การเรียนการสอนดนตรีเป็นกระบวนการที่มีความซับซ้อนและต้องอาศัยความเชี่ยวชาญของผู้สอนเป็นอย่างมาก เนื่องจากดนตรีไม่ใช่เพียงแค่การฝึกฝนการเล่นเครื่องดนตรี แต่ยังเป็นศิลปะที่ต้องอาศัยความเข้าใจเชิงลึกในการสื่ออารมณ์และความคิดสร้างสรรค์ การสอนดนตรีที่มีประสิทธิภาพจึงต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพื้นฐานทางดนตรีที่มั่นคง สามารถพัฒนาทักษะให้เกิดความเข้าใจอย่างยั่งยืนและนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน รวมถึงสามารถประยุกต์ใช้เพื่อสร้างสรรค์ผลงานดนตรีที่มีเอกลักษณ์

ปัจจุบัน วงการดนตรีสากลในประเทศไทยเติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่อง สถาบันดนตรีต่าง ๆ ได้พัฒนาหลักสูตรให้ตอบสนองต่อความต้องการของสังคมมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเรียนการสอนดนตรีที่มุ่งเน้นการปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะที่ชำนาญและสามารถประกอบอาชีพได้อย่างมีคุณภาพ แนวดนตรีที่ได้รับความนิยมมีความหลากหลาย เช่น แจ๊ส (Jazz) คลาสสิก (Classical) ร็อก (Rock) ฟังก์ (Funky) ฟิวชั่นแจ๊ส (Fusion Jazz) สมูทแจ๊ส (Smooth Jazz) และเพลงสมัยนิยม (Popular Music) ซึ่งในแต่ละแนวเพลงล้วนต้องอาศัยการฝึกฝนและเทคนิคเฉพาะตัว เพื่อให้การบรรเลงมีประสิทธิภาพสูงสุด

เบสไฟฟ้าเป็นเครื่องดนตรีประเภทสายที่มีบทบาทสำคัญในวงดนตรี โดยทำหน้าที่เชื่อมโยงจังหวะและทำนองให้กลมกลืนกัน เทคนิคการเล่นเบสไฟฟ้ามีความซับซ้อน เช่น การสแลป แแทปปิง (สุประวิติ จำเพียร และ ณรงค์ชัย ปิฎกรัตน์, 2558: 61) และการใช้ทฤษฎีดนตรี ซึ่งเป็นพื้นฐานของการอิมโพรไวส์ (Improvisation) คือ การสร้างสรรค์ประโยคทางดนตรีขึ้นอย่างทันที หรือการสร้างแนวทำนองใหม่แบบฉับพลันระหว่างการบรรเลง ซึ่งต้องอาศัยไหวพริบและความคิดสร้างสรรค์ในการถ่ายทอดอารมณ์ให้ผู้ฟัง (กมลธรรม เกื้อบุตร, 2564: 2) การอิมโพรไวส์นับเป็นหัวใจสำคัญของการสร้างสรรค์ผลงานดนตรี โดยเฉพาะเครื่องดนตรีประเภทเบสไฟฟ้า ที่ทำหน้าที่กำหนดจังหวะและขับเคลื่อนโครงสร้างทางฮาร์โมนี และอื่น ๆ

อย่างไรก็ตาม ในวงดนตรีสากล นักดนตรีที่สามารถอิมโพรไวส์ได้มักเป็นนักกีตาร์ นักเปียโน หรือผู้เล่นเครื่องเป่า ขณะที่นักเบสที่สามารถอิมโพรไวส์ได้อย่างเชี่ยวชาญยังมีจำนวนไม่มากนักในประเทศไทยเมื่อเทียบกับนักดนตรีเครื่องอื่น ๆ ที่กล่าวมา ทั้งนี้ มีนักเบสไฟฟ้าที่ได้รับการยอมรับในเรื่องนี้ เช่น วิโรจน์ สถาปนาวัฒน์ พชรพงษ์ หิรัญวงศ์ พรชญา รามโยธิน และวิชชุดา เนตรสิน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง วิชชุดา เนตรสิน เป็นนักเบสไฟฟ้าที่มีชื่อเสียงทั้งในประเทศและต่างประเทศ ปัจจุบันเล่นอยู่กับังววดะชาวค้อฟสยาม, กั มิสเตอร์แซกแมน, เจนิเฟอร์ คิ้ม, และทาเคชิแบนด์ อีกทั้งยังมีผลงานในฐานะนักดนตรีแบ็กอัพและบันทึกเสียงให้กับศิลปินชื่อดังหลายท่าน รวมถึงได้ออกอัลบั้มเดี่ยวที่เน้นการอิมโพรไวส์เบสไฟฟ้า นอกจากนี้ เขายังเป็นผู้ก่อตั้งโรงเรียนสอนดนตรี เบสรวม ซึ่งมุ่งเน้นการสอนเบสไฟฟ้าโดยเฉพาะ

จากความสำคัญของการอิมโพรไวส์และความเชี่ยวชาญของวิชชุดา เนตรสิน ผู้วิจัยจึงให้ความสนใจศึกษากระบวนการสอนการอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้าของวิชชุดา เนตรสิน เพื่อถอดองค์ความรู้ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนดนตรี เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการศึกษาดนตรีในประเทศไทยต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาวิธีการสอนการอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้าจากวิชชุดา เนตรสิน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มบุคคลข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การคัดเลือกแบบเจาะจง จากผู้มีความรู้ความสามารถด้านการอิมโพรไวส์เบสไฟฟ้า และผู้เรียนที่มีประสบการณ์ตรง โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1. ผู้สอน คือ วิชชุดา เนตรสิน
2. ผู้เรียน คือ
 - 2.1 ผู้ที่กำลังเรียนการอิมโพรไวส์เบสไฟฟ้าจำนวน 2 คน
 - 2.2 ผู้เรียนการอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้าที่ได้เรียนจบแล้วจำนวน 2 คน

เครื่องมือ

1. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยแบ่งเป็น 2 ฉบับ ดังนี้ ฉบับที่ 1 แบบสัมภาษณ์ผู้สอน มี 2 ส่วน (ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการสอนการอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้า) ฉบับที่ 2 แบบสัมภาษณ์ผู้เรียนมี 2 ส่วน (ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนการอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้าของผู้เรียน)

2. แบบสังเกต ใช้ในการสังเกตชั้นเรียนเพื่อวิเคราะห์รูปแบบการสอนจริง
3. บันทึกภาคสนาม ใช้บันทึกการสังเกตการณ์ การสะท้อนแนวคิดและการตีความเชิงคุณภาพของผู้วิจัย

วิธีการเก็บข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสาร โดยผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า รวบรวม เอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อวิจัย ซึ่งได้ทำการค้นคว้าจากแหล่งข้อมูล สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยนเรศวร สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามและข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม

2.1 สัมภาษณ์ผู้สอน วิชชุดา เนตรสิน

- เตรียมแบบสัมภาษณ์

- นัดหมายผู้สอน วัน เวลา สถานที่ ในการสัมภาษณ์

- เตรียมอุปกรณ์ กล้องถ่ายภาพ กล้องถ่ายวิดีโอ เครื่องบันทึกเสียงและสมุดบันทึก เพื่อใช้ในการเก็บ

รวบรวมข้อมูล

- ทำการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ และใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในขณะผู้สอนทำการสอน (โดยผู้วิจัยได้เข้าไปร่วมเรียนกับผู้สอน สถานที่โรงเรียนเบสสุรม) บันทึกข้อมูล เสียง ภาพถ่ายและวีดิทัศน์

2.2) สัมภาษณ์ผู้เรียนการอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้ากับวิชชุดา เนตรสิน

- เตรียมแบบสัมภาษณ์

- นัดหมายผู้สอน วัน เวลา สถานที่ ในการสัมภาษณ์

- เตรียมอุปกรณ์ กล้องถ่ายภาพ กล้องถ่ายวิดีโอ เครื่องบันทึกเสียงและสมุดบันทึก เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

- ทำการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ และใช้วิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (ขณะที่ผู้เรียนกำลังเรียนอยู่ โดยที่ผู้วิจัยไม่ได้เข้าร่วมเรียนด้วย) บันทึกข้อมูล เสียง ภาพถ่ายและวีดิทัศน์

ผลการวิจัย

การเรียนรู้การอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้านั้นต้องเริ่มต้นด้วยการมีพื้นฐานที่ในด้านการปฏิบัติและทฤษฎีดนตรี ก่อนที่ผู้เรียนจะสามารถเข้าสู่การอิมโพรไวส์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้สอนจะดำเนินการทดสอบผู้เรียนในหลาย ๆ ด้าน ได้แก่ บันไดเสียง (Scale), ความสัมพันธ์ระหว่างบันไดเสียงเมเจอร์และไมเนอร์ (Relative Major scale and Minor scale) อาร์เปจโจ (Arpeggio) จังหวะ (Rhythm) การแบ่งส่วนย่อยของจังหวะ (Subdivision) และการควบคุมนิ้วมือซ้ายและขวา เพื่อประเมินความเข้าใจและความสามารถพื้นฐานของผู้เรียน โดยการทดสอบเหล่านี้จะช่วยให้ผู้สอนสามารถกำหนดแนวทางการเรียนที่เหมาะสมและปรับวิธีการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยวิธีการสอนการอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้า วิชาชุด เนตรสิน ได้แบ่งรายละเอียดและลำดับการสอนไว้ ดังนี้

1. บันไดเสียงและโหมด (Scale and Mode)

1.1 บันไดเสียงเมเจอร์ ในการเรียนอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้า ผู้สอนอธิบายว่า ผู้เรียนต้องมีความเข้าใจและสามารถบรรเลงเบสไฟฟ้าโดยใช้โน้ตในบันไดเสียงเมเจอร์ (Major scale) ได้ทุกคีย์ซิกเนเจอร์ (Key signature) และต้องรู้ความสัมพันธ์ (Relative) ระหว่างบันไดเสียงเมเจอร์ กับบันไดเสียงไมเนอร์ (minor scale) มาก่อน เนื่องจากบันไดเสียงเมเจอร์ เป็นพื้นฐานสำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนาการฝึกในโครงสร้างของบันไดเสียงอื่น ๆ

การสอนบันไดเสียงสำหรับการอิมโพรไวส์นั้น จะมีการเพิ่มและขยายในการฝึกปฏิบัติมากกว่าการฝึกบันไดเสียงขั้นพื้นฐาน โดยในขั้นพื้นฐานจะฝึกบันไดเสียงโดยเริ่มจากโน้ตในลำดับที่ 1 ของบันไดเสียง เคลื่อนที่ขึ้น-ลงตามลำดับ แล้วจบที่โน้ตในลำดับที่ 1 ของบันไดเสียงนั้น แต่ในการสอนอิมโพรไวส์ ผู้สอนจะให้ผู้เรียนเปลี่ยนโน้ตตัวเริ่มต้นไปตามลำดับของบันไดเสียง และโน้ตทุกตัวยังคงอยู่ในบันไดเสียงนั้น ๆ

ตัวอย่างเช่น บันไดเสียง C เมเจอร์ ประกอบด้วยโน้ตในบันไดเสียงตามลำดับดังนี้: C, D, E, F, G, A, B ในขั้นแรกของการสอน ผู้เรียนจะได้รับคำแนะนำให้บรรเลงจากโน้ตลำดับที่ 1 แล้วเคลื่อนที่ขึ้นและลงตามลำดับ และจบที่โน้ตลำดับที่ 1 โดยได้ลำดับดังนี้ C, D, E, F, G, A, B, C จากนั้น ผู้เรียนจะเริ่มบรรเลงจากโน้ตลำดับที่ 2 เคลื่อนที่ขึ้นและลงตามลำดับ และจบที่โน้ตลำดับที่ 2 โดยได้ลำดับดังนี้ D, E, F, G, A, B, C, D การฝึกเช่นนี้จะทำต่อไปจนกว่าจะครบโน้ตทุกตัวในบันไดเสียง ซึ่งจะสังเกตได้ว่า โน้ตทุกตัวยังคงอยู่ในบันไดเสียง C เมเจอร์ เพียงแต่เปลี่ยนโน้ตตัวเริ่มต้นและตัวจบเท่านั้น การฝึกแบบนี้จะต้องทำในทุกคีย์ซิกเนเจอร์

โดยผู้สอนจะทำการบรรเลงให้ผู้เรียนดูพร้อมกับให้ผู้เรียนทำตามไปที่ละลำดับโน้ตจนกระทั่งครบทั้ง 7 โน้ตของบันไดเสียง วิธีการนี้ช่วยให้ผู้เรียนสามารถบรรเลงบันไดเสียงได้ทั่วทั้งคอร์ดเบสไฟฟ้า นอกจากนี้ ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ตำแหน่งการวางมือซ้ายในการบรรเลงโหมดและรู้จักชื่อของแต่ละโหมด ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการเรียนรู้เรื่องโหมดในขั้นตอนการเรียนการสอนถัดไป

ในการสอนเรื่องโหมดจากบันไดเสียงเมเจอร์ (Mode from Major scale) ผู้สอนจะอธิบายให้ผู้เรียนได้รู้ถึงความสัมพันธ์ของแต่ละโหมดกับคอร์ดเบื้องต้น เพื่อที่นำไปใช้ในการอิมโพรไวส์ ดังนี้

- โหมดที่ 1 Ionian โหมดที่ 4 Lydian ใช้กับ Major chord

- โหมดที่ 2 Dorian โหมดที่ 3 Phrygian โหมดที่ 6 Aeolian ใช้กับ Minor chord

- โหมดที่ 5 Mixolydian ใช้กับ Dominant chord

- โหมดที่ 7 Locrian ใช้กับ Half Diminish chord

1.2 บันไดเสียงบลูส์ (Blues Scale) การสอนบันไดเสียงบลูส์ ผู้สอนได้อธิบายโครงสร้างของบันไดเสียงบลูส์ ตัวอย่างเช่น ในบันไดเสียง C เมเจอร์ จะมีโน้ตตามลำดับดังนี้ C, D, E, F, G, A, B เมื่อนำโครงสร้างนี้มาปรับเป็นบันไดเสียงบลูส์จะได้โน้ตดังนี้ ลำดับที่ 1 คือ C, ลำดับที่ b3 คือ Eb, ลำดับที่ 4 คือ F, ลำดับที่ b5 คือ Gb, ลำดับที่ 5 คือ G, และลำดับที่ b7 คือ Bb ดังนั้น บันไดเสียง C บลูส์ จะประกอบด้วยโน้ต C, Eb, F, Gb, G, Bb

ภาพ 1 G Blues scale

ที่มา : ผู้วิจัย

นอกจากการสอนการบรรเลงบันไดเสียงบลูส์ โดยการบรรเลงเคลื่อนที่ขึ้นและลงตามลำดับโน้ตจากตัวที่ 1 และกลับมาจบที่ตัวที่ 1 ยกตัวอย่างบันไดเสียง G บลูส์ คือเคลื่อนที่ขึ้นจาก G, Bb, C, Db, D, F และเคลื่อนที่ลงจาก F, D, Db, C, Bb, G ผู้สอนยังได้สอนเทคนิคในการฝึกซ้อมบันไดเสียงบลูส์โดยไม่จำกัดว่าต้องเริ่มต้นและจบที่โน้ตตัวที่ 1 เท่านั้น ผู้เรียนสามารถบรรเลงเคลื่อนที่ขึ้นและลงโดยเริ่มต้นที่โน้ตตัวใดในบันไดเสียงบลูส์และจบที่โน้ตตัวใดก็ได้ เช่น เคลื่อนที่ขึ้นจาก F, G, Bb, C, Db, D, F, G, Bb, C, Db และเคลื่อนที่ลงจาก C, Bb, G, F, D, Db, C, Db, D, F, D, Db, C เป็นต้น ในขณะที่บรรเลง ผู้สอนยังแนะนำให้ผู้เรียนเรียนฝึกร้องเสียงตามโน้ตที่บรรเลงอยู่ด้วย เพื่อพัฒนาโสตประสาทการฟังให้ดียิ่งขึ้น และฝึกเป็นสัดส่วนโน้ต 3 พยางค์ เพราะจะทำให้สำเนียงเสียงของบันไดเสียงบลูส์ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ภาพ 2 การฝึก G Blues scale

ที่มา : ผู้วิจัย

1.3 บันไดเสียงเพนทาโทนิค (Major/Minor Pentatonic scale) วิธีการฝึกปฏิบัติบันไดเสียงเพนทาโทนิค ผู้สอนจะให้ผู้เรียนฝึกในรูปแบบของ Degree (ลำดับชุดโน้ต) โดยเปลี่ยนโน้ตตัวเริ่มต้นไปที่ละลำดับของบันไดเสียง แต่โน้ตทุกตัวยังคงอยู่ในบันไดเสียงเพนทาโทนิค เช่น บันไดเสียง C เมเจอร์เพนทาโทนิค ประกอบด้วย C, D, E, G, A จะมี 5 ลำดับชุดโน้ต ดังนี้

ลำดับโน้ตชุดแรก C, D, E, G, A

ลำดับโน้ตชุดที่ 2 D, E, G, A, C

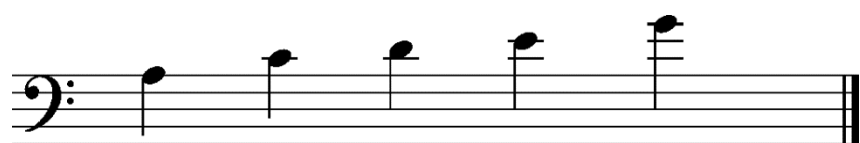
ลำดับโน้ตชุดที่ 3 E, G, A, C, D

ลำดับโน้ตชุดที่ 4 G, A, C, D, E

ลำดับโน้ตชุดที่ 5 A, C, D, E, G

ภาพ 3 การฝึกบันไดเสียง Pentatonic ตามชุดลำดับโน้ต (Degree)

ที่มา : ผู้วิจัย

ลำดับโน้ตชุดที่ 5 จะเรียกว่าบันไดเสียงไมเนอร์เพนทาโทนิค (Minor Pentatonic Scale) เนื่องจากความสัมพันธ์ (Relative) ระหว่างบันไดเสียงเมเจอร์เพนทาโทนิค และไมเนอร์เพนทาโทนิค ในแต่ละลำดับชุดโน้ตจะฝึกปฏิบัติโดยการเคลื่อนที่ขึ้นและลงไปที่ละลำดับอย่างต่อเนื่อง

1.4 บันไดเสียงฮาร์โมนิกไมเนอร์ (Harmonic minor scale) การสอนบันไดเสียงฮาร์โมนิกไมเนอร์ จะมีลักษณะการสอนคล้ายกับบันไดเสียงบลูส์ ยกตัวอย่างเช่น บันไดเสียง C major จะมีโน้ตในบันไดเสียงลำดับที่ 1-8 ตามลำดับดังนี้ C, D, E, F, G, A, B เมื่อนำมาทำโครงสร้างให้เป็นบันไดเสียงฮาร์โมนิกไมเนอร์ ก็จะได้โน้ตตามลำดับดังนี้ ลำดับที่ 1 คือ C, ลำดับที่ 2 คือ D, ลำดับที่ 3 คือ Eb, ลำดับที่ 4 คือ F, ลำดับที่ 5 คือ G, ลำดับที่ 6 คือ Ab

Ab, และลำดับที่ 7 คือ B เพราะฉะนั้นบันไดเสียง C Harmonic minor จึงประกอบไปด้วยโน้ต C, D, Eb, F, G, Ab, B

การสอนบันไดเสียงฮาร์โมนิกไมเนอร์ ผู้สอนจะแนะนำเทคนิคให้ผู้เรียนปฏิบัติโดยการสอนตำแหน่งและการวางมือในการบรรเลง ใน 2 ลักษณะ โดยตำแหน่งแรกจะให้เริ่มจากโน้ตลำดับที่ 5 ของบันไดเสียงฮาร์โมนิกไมเนอร์ บรรเลงเคลื่อนที่ขึ้น ตามลำดับ ดังนี้ G, Ab, B, C, D, Eb, F, G, Ab, B, C, D บรรเลงเคลื่อนที่ลง ตามลำดับ ดังนี้ C, B, Ab, G, F, Eb, D, C, B, Ab, G

ภาพ 4 การฝึก C harmonic minor เริ่มจากโน้ตลำดับที่ 5 บรรเลงเคลื่อนที่ขึ้น-ลง

ที่มา : ผู้วิจัย

และตำแหน่งที่ 2 ให้เริ่มจากโน้ตลำดับที่ 7 ของบันไดเสียงฮาร์โมนิกไมเนอร์ บรรเลงเคลื่อนที่ขึ้นตามลำดับ ดังนี้ B, C, D, Eb, F, G, Ab, B, C, D, Eb, F, G บรรเลงเคลื่อนที่ลง ตามลำดับ ดังนี้ F, Eb, D, C, B, Ab, G, F, Eb, D, C, B

ภาพ 5 การฝึก C harmonic minor เริ่มจากโน้ตลำดับที่ 7 บรรเลงเคลื่อนที่ขึ้น-ลง

ที่มา : ผู้วิจัย

1.5 บันไดเสียงเมโลดิกไมเนอร์ (Melodic minor Scale) การสอนบันไดเสียงเมโลดิกไมเนอร์ สำหรับเบสไฟฟ้าเป็นการสอนเกี่ยวกับการเล่นโน้ตในรูปแบบของสเกลที่มีโครงสร้างเฉพาะเจาะจง มีลักษณะการสอนคล้ายกับบันไดเสียงเมเจอร์ ผู้สอนได้อธิบายโครงสร้างของสอนบันไดเสียงเมโลดิกไมเนอร์ โดยโน้ตในบันไดเสียงมีลำดับ ดังนี้ 1, 2, b3, 4, 5, 6, 7 เมื่อนำไปเทียบกับบันไดเสียง C Major จะได้โน้ตตามลำดับ ดังนี้ C, D, Eb, F, G, A, B, C

ภาพ 6 โครงสร้างบันไดเสียงเมโลดิกไมเนอร์

ที่มา : ผู้วิจัย

บันไดเสียงเมโลดิกไมเนอร์ ผู้สอนมีวิธีสอนคล้ายกับบันไดเสียงเมเจอร์ ผู้สอนจะให้ผู้เรียนฝึกในรูปแบบของโหมด โดยเปลี่ยนโน้ตตัวเริ่มต้นไปที่ละลำดับของบันไดเสียง แต่โน้ตทุกตัวยังคงอยู่ในบันไดเสียงเมโลดิกไมเนอร์ ผู้สอนจะสอนให้ผู้เรียนจำตำแหน่งการวางมือซ้าย ชื่อของแต่ละโหมดและให้ผู้เรียนปฏิบัติตามไปที่ละโหมดของบันไดเสียงเมโลดิกไมเนอร์

การสอนเรื่องบันไดเสียงและโหมด สรุปได้ว่าผู้สอนจะเน้นการเรียนรู้ทั้งทฤษฎีและการปฏิบัติควบคู่กันไป เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจและนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้เรียนจะได้ฝึกปฏิบัติในแต่ละบันไดเสียงและโหมดในทุก ๆ คีย์ซิกเนเจอร์ ซึ่งหมายความว่าผู้เรียนจะต้องฝึกจากทุกกุญแจเสียงที่เป็นไปได้ และสามารถเปลี่ยนกุญแจเสียง (Key Modulation) ได้อย่างคล่องแคล่ว การฝึกฝนในทุก ๆ คีย์ซิกเนเจอร์และการเปลี่ยนกุญแจเสียงเป็นสิ่งสำคัญ เพราะจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถอิมโพรไวส์ได้หลากหลายสไตล์และมีประสิทธิภาพ และเพิ่มความมั่นใจในการใช้ทฤษฎีที่เรียนรู้ไปในทางปฏิบัติจริง

2. ความสั้น ยาว (Articulations) และความดัง เบา (dynamics)

การสอนเรื่องความ สั้น ยาว (Articulations) และความหนักเบา (dynamics) ผู้สอนจะยกตัวอย่างบันไดเสียง Gm Pentatonic เป็นหลัก และจะเพิ่มโน้ตสูง (Octave) เข้าไปอีก 3 ตัว จะมีโน้ตตามลำดับ ดังนี้ G, Bb, C, D, F, G, Bb, C

2.1 วิธีการสอนฝึกติด สั้น ยาว (Articulations) จะแบ่งแบบฝึกหัดเป็น 3 แบบฝึกหัด

- การฝึกติดเบสไฟฟ้าให้เสียงสั้น โดยใช้วิธีการกดโน้ตด้วยนิ้วมือซ้าย ติดด้วยนิ้วมือขวาแล้วหยุดทันทีโดยยกนิ้วมือซ้ายขึ้นเล็กน้อย โดยนิ้วมือซ้ายยังคงแตะสายไว้ไม่ให้เกิดเสียง ฝึกติดโน้ตบันไดเสียง Gm Pentatonic เคลื่อนที่ขึ้นและลงตามข้างต้นที่กล่าวมา

- การฝึกติดเบสไฟฟ้าให้เสียงสั้นโดยใช้นิ้วมือขวาหยุดเสียง คือการติดเบสไฟฟ้าด้วยนิ้วชี้มือขวา แล้วใช้นิ้วกลางมือขวาแตะสายที่ติดเพื่อหยุดเสียง และทำสลับกัน คือติดเบสไฟฟ้าด้วยนิ้วกลางมือขวา แล้วใช้นิ้วชี้มือขวาแตะสายที่ติดเพื่อหยุดเสียง

- การฝึกติดเบสไฟฟ้าให้เสียงยาว จะใช้วิธีฝึกติดบนบันไดเสียง Gm Pentatonic โดยเริ่มจากการติดซ้ำ ๆ ให้เสียงต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

2.2 วิธีการสอนความดัง เบา (dynamics) จะใช้วิธีการติดแบบแบ่งตัวโน้ตออกเป็นกลุ่ม มีทั้ง กลุ่ม 3 โน้ต, กลุ่ม 4 ตัวโน้ตและกลุ่ม 5 ตัวโน้ตต่อ 1 จังหวะ โดยฝึกติดเน้นน้ำหนักที่โน้ตตัวแรกของกลุ่มนั้น ๆ ให้มีเสียงดังกว่าโน้ตที่เหลือในกลุ่ม และนำการฝึกในกลุ่มโน้ตดังกล่าวไปพัฒนากับสัดส่วนโน้ตที่เป็นโน้ต 3 พยางค์ (Triplets) และโน้ตเซปต์ 2 ชั้น (sixteen note)

3. การเล่นจังหวะสวิง (Swing Feel)

การสอนจังหวะสวิง (Swing Feel) จะใช้ Blues Scale เป็นหลักในการสอน ใช้วิธีการแบ่งกลุ่มโน้ตเป็น 3 พยางค์ และ 6 พยางค์ ตามลำดับ เป็นแบบฝึกหัดในการฝึกซ้อม โดยเริ่มจากการเล่นโน้ต 3 พยางค์บน E Blues Scale จากนั้นให้เล่นโน้ต 3 พยางค์บน E Blues Scale เหมือนเดิม แต่จะไม่ติดโน้ตลำดับที่ 2 ของกลุ่มโน้ต 3 พยางค์ และยังคงให้เสียงของโน้ตค้างไว้จนถึงโน้ตถัดไปตามลำดับ

หลังจากฝึกปฏิบัติโน้ต 3 พยางค์บน E Blues Scale จนคล่องตัวแล้ว ลำดับถัดไปในการสอนจังหวะสวิง ผู้สอนจะให้ฝึกปฏิบัติโน้ต 6 พยางค์บน E Blues Scale

จากนั้นให้เล่นโน้ต 6 พยางค์บน E Blues Scale เหมือนเดิม แต่จะไม่ติดโน้ตลำดับที่ 2 และ 5 ของกลุ่มโน้ต 6 พยางค์ และยังคงให้เสียงของโน้ตค้างไว้จนถึงโน้ตถัดไปตามลำดับ

การฝึกปฏิบัติในจังหวะสวิงนั้น ผู้สอนจะให้ผู้เรียนฝึกไปตามลำดับ เริ่มจาก กลุ่มโน้ต 3 พยางค์บน E Blues Scale ฝึกเคลื่อนที่ขึ้น-ลง ตามลำดับโน้ต จนเกิดความคล่องตัว จากนั้นจะฝึกจังหวะสวิงในกลุ่มโน้ต 6 พยางค์บน E Blues Scale ฝึกเคลื่อนที่ขึ้น-ลง ตามลำดับโน้ต ลำดับสุดท้ายให้ทำการฝึกทั้งสองแบบนี้มาปฏิบัติรวมกันในความเร็วอัตราจังหวะที่เท่ากันและค่อย ๆ เพิ่มความเร็วอัตราจังหวะจนเกิดความชำนาญและความเข้าใจในจังหวะสวิง

4. การสร้างประโยคและการเว้นช่องว่าง (Phrasing and Spacing)

การสร้างประโยคและการเว้นช่องว่างในการอิมโพรไวส์ ผู้สอนจะใช้วิธีเปรียบเทียบกับประโยคที่คนพูดสื่อสาร ผู้สอนยกตัวอย่างโดยที่พูดประโยคยาวติดกันต่อเนื่อง โดยไม่มีการหยุดพักระหว่างประโยค ทำให้ผู้เรียนฟังแล้วรู้สึกอึดอัด และจับใจความสำคัญของประโยคไม่ได้ ต่อมาผู้สอนได้พูดประโยคเดิม แต่มีการหยุดชั่วขณะเว้นระยะห่าง ในการพูด ทำให้ผู้เรียนเข้าใจประโยคที่ได้นิ่งง่ายขึ้น การอิมโพรไวส์ก็จะใช้วิธีเดียวกันนี้ โดยจะมีการสร้างทำนองหรือการสร้างประโยคในการอิมโพรไวส์ที่เหมาะสมขึ้นมาพร้อมทั้งมีการเว้นระยะห่างของทำนองหรือการหยุด ด้วยเช่นกัน เพื่อให้มีการสื่อสารที่ชัดเจน น่าสนใจเพราะจะทำให้ผู้ฟังเข้าใจง่าย และรู้สึกน่าติดตาม แต่ในทำนองที่จะเล่นนั้น ผู้เรียนต้องรู้โน้ต และได้ยินเสียงโน้ตล่วงหน้าก่อนที่จะเล่นออกไป โดยแบบฝึกหัดผู้สอนปฏิบัติเป็นตัวอย่างให้ผู้เรียนได้ดูก่อน ทั้งนี้ผู้สอนแบ่งโน้ตออกเป็น 2 ห้อง และเล่นสัดส่วนโน้ตภายในจังหวะที่ 1 และ 2 ของห้องที่ 1 จากนั้นหยุดเล่นไปจนจบห้องที่ 2 ทำลักษณะนี้วนไปเรื่อย ๆ จากนั้นผู้สอนให้ผู้เรียนได้ลองปฏิบัติตาม โดยปฏิบัติสลับกับผู้สอนแบบต่อเนื่อง เปรียบเทียบเหมือนคน 2 คนสนทนากัน โดยเริ่มจากช้า ๆ แล้วค่อย ๆ เพิ่มความเร็วจนเกิดความชำนาญ

5. คอร์ดอาร์เปจโจ (Arpeggios chord)

การสอนเรื่องสำหรับการฝึกอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้า ผู้สอนจะเน้นสอนเรื่องของ Seventh Chord และเน้นคอร์ดหลักที่จำเป็นต่อการอิมโพรไวส์ 4 คอร์ด คือคอร์ด Major7, Dominant7, Minor7 และ Minor7b5 โดยการสอนจะใช้วิธีการขยายพื้นที่ตำแหน่งการวางมือซ้ายให้ทั่วทั้งคอเบส แต่ละตำแหน่งให้ติดโน้ตในคอร์ดให้ได้ 7 โน้ต บรรเลงเคลื่อนที่ขึ้นลงและเปลี่ยนตัวเริ่มต้นไปจนครบทุกโน้ตของคอร์ดนั้น ๆ รวม 4 ตำแหน่ง ทั้งนี้ ผู้วิจัยขอยกตัวอย่าง คอร์ด G Major 7 ดังนี้

- ตำแหน่งที่ 1 จะเล่นโน้ต G, B, D, F# และจะเล่นขึ้นคู่เสียงถัดไปอีก 3 โน้ตเพื่อให้ครบ 7 ตัว คือ G, B, D
- ตำแหน่งที่ 2 จะเล่นโน้ต B, D, F#, G และจะเล่นขึ้นคู่เสียงถัดไปอีก 3 โน้ตเพื่อให้ครบ 7 ตัว คือ B, D, F#
- ตำแหน่งที่ 3 จะเล่นโน้ต D, F#, G, B และจะเล่นขึ้นคู่เสียงถัดไปอีก 3 โน้ตเพื่อให้ครบ 7 ตัว คือ D, F#, G
- ตำแหน่งที่ 4 จะเล่นโน้ต F#, G, B, D และจะเล่นขึ้นคู่เสียงถัดไปอีก 3 โน้ตเพื่อให้ครบ 7 ตัว คือ F#, G, B

6. การฝึกไสตประสาท (Ear Training) และการร้องทำนองพร้อมการอิมโพรไวส์เบสไฟฟ้า (Scat Singing)

การฝึกไสตประสาท และการร้องทำนองพร้อมการอิมโพรไวส์เบสไฟฟ้า ให้นำบันไดเสียงและคอร์ดอาร์เปจโจต่าง ๆ ที่เคยเรียนในบทที่ผ่านมาใช้เป็นแบบฝึกหัด โดยแบ่งเป็นขั้นตอน ดังนี้

6.1 บรรเลงบันไดเสียงเมเจอร์บนเบสไฟฟ้าแล้วหยุด จากนั้นให้ร้องทำนองออกมาให้เสียงตรงกับที่บรรเลงบนเบสไฟฟ้า ทำลักษณะนี้กับในทุก ๆ บันไดเสียงและคอร์ดอาร์เปจโจ

6.2 บรรเลงโน้ตในบันไดเสียงเมเจอร์หรือคอร์ดอาร์เปจโจสลับโน้ตเป็นทำนองสั้น ๆ จำนวน 1-4 ตัวโน้ตบนเบสไฟฟ้าแล้วหยุด แล้วร้องทำนองออกมาให้เสียงตรงกับที่บรรเลงบนเบสไฟฟ้า

6.3 ทำสลับกับข้อที่ 2 โดยการร้องทำนองก่อนแล้วหยุดและบรรเลงทำนองบนเบสไฟฟ้าให้เสียงออกมาให้ตรงกับเสียงร้อง

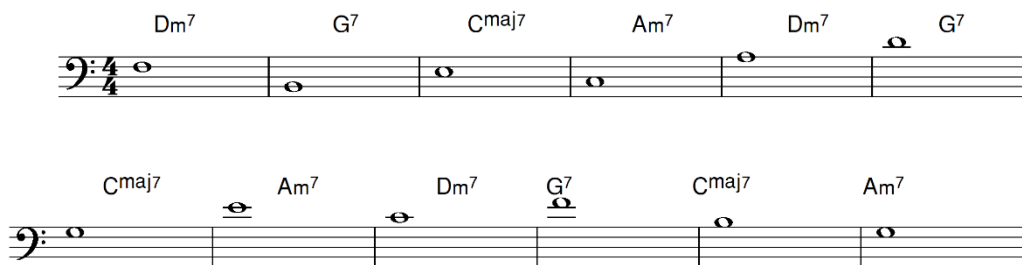
ในการฝึกไสตประสาทและการร้องทำนองพร้อมการอิมโพรไวส์เบสไฟฟ้า ผู้สอนให้คำแนะนำว่า ในช่วงแรกของการฝึก ควรฝึกแยกทีละบันไดเสียง หรือแยกทีละคอร์ดไปในแต่ละช่วงการฝึก ไม่ควรนำหลายบันไดเสียงหรือหลายคอร์ดมาฝึกรวมกัน ฉะนั้นการฝึกต้องใช้เวลาและควรเริ่มจากช้า ๆ ทำนองสั้น ๆ และค่อย ๆ เพิ่มความซับซ้อนจนเกิดความชำนาญ

7. โน้ตเป้าหมาย โน้ตนำทาง และโน้ตสร้างความตึงเครียด (Target note, Guide tone, Tensions)

7.1 โน้ตเป้าหมาย (Target Note) คือ โน้ตหลักที่ต้องการเน้นในแต่ละคอร์ด ผู้สอนจะเริ่มต้นด้วยการกำหนดคอร์ด เช่น Dm7, G7, C Major7, Am7 คอร์ดละ 1 ห้อง และให้ผู้เรียนฝึกโดยการเล่นโน้ตพื้นฐาน (Root Note) ของแต่ละคอร์ดก่อน คือ D, G, C, A เพื่อให้ชินกับเสียงของแต่ละคอร์ดก่อน จากนั้นให้เล่นโน้ตลำดับที่ 3 (Third) ในแต่ละคอร์ด ดังนี้ คอร์ด Dm7 ให้เล่นโน้ต F, คอร์ด G7 ให้เล่นโน้ต B, คอร์ด C Major7 ให้เล่นโน้ต E, คอร์ด Am7 ให้เล่นโน้ต C

ขั้นถัดไปให้เล่นโน้ตลำดับที่ 5 (Fifth) ในแต่ละคอร์ด ดังนี้ คอร์ด Dm7 ให้เล่นโน้ต A, คอร์ด G7 ให้เล่นโน้ต D, คอร์ด C Major7 ให้เล่นโน้ต G, คอร์ด Am7 ให้เล่นโน้ต E ลำดับถัดมาให้

เล่นโน้ตลำดับที่ 7 (Seventh) ในแต่ละคอร์ด ดังนี้ คอร์ด Dm7 ให้เล่นโน้ต C, คอร์ด G7 ให้เล่นโน้ต F, คอร์ด C Major7 ให้เล่นโน้ต B, คอร์ด Am7 ให้เล่นโน้ต G

ภาพ 7 การฝึกโน้ตเป้าหมาย เล่นโน้ตลำดับที่ 3 (Third) ลำดับที่ 5 (Fifth) และลำดับที่ 7 (Seventh) ในแต่ละคอร์ด
ที่มา : ผู้วิจัย

ท้ายสุดผู้สอนจะให้ผู้เรียนฝึกโดยเลือกใช้น้ต โน้ต 3 (Third), โน้ต 5 (Fifth) หรือโน้ต 7 (Seventh) มาเป็นโน้ตเป้าหมาย สลับกันไปในแต่ละคอร์ด ให้เริ่มหรือจบที่โน้ตเป้าหมายโดยใช้โน้ตที่อยู่ในบันไดเสียงมาใช้ร่วมด้วยตามคอร์ดที่ผู้สอนกำหนดให้

7.2 โน้ตนำทาง (Guide Tone) มักจะหมายถึงโน้ตลำดับที่ 3 และ 7 ของคอร์ด เพราะโน้ตเหล่านี้บ่งบอกคุณลักษณะของคอร์ดได้อย่างชัดเจน (เช่น คอร์ด Major7, minor7, Dominant7) วิธีการฝึกจะเหมือนกับการฝึกใช้โน้ตเป้าหมาย (Target Note) แต่จะไม่ใช้โน้ตลำดับที่ 1 และ 5 ของคอร์ด เช่น ในคอร์ด Dm7 โน้ตนำทางคือ F (โน้ตลำดับที่ 3) และ C (โน้ตลำดับที่ 7) โดยสามารถใช้ 2 โน้ตนี้มาสลับกัน และสามารถใช้น้ตในบันไดเสียงมาใช้ร่วมได้แต่ให้เริ่มหรือจบที่โน้ตนำทางในแต่ละคอร์ด

ภาพ 8 ตัวอย่างโน้ตนำทาง (Guide Tone)
ที่มา : ผู้วิจัย

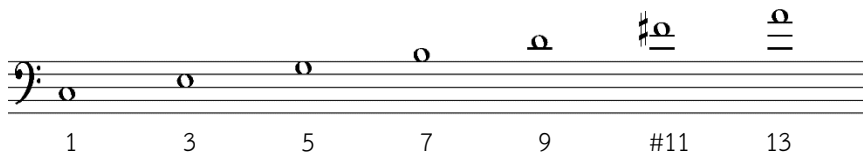
7.3 โน้ตสร้างความตึงเครียด (Tension Notes) คือ โน้ตที่ไม่ได้อยู่ในคอร์ดหลัก แต่สามารถใช้เพื่อเพิ่มความน่าสนใจให้กับการอิมโพรไวส์ โดยการสร้างเสียงโน้ตที่ฟังแล้วรู้สึกถึงความตึงเครียด ความกดดันหรือความไม่เสถียรของเสียง ซึ่งจะคลี่คลายเมื่อน้ตกลับเข้าสู่โน้ตในคอร์ด (Chord Tone) ที่เหมาะสม กล่าวคือ เมื่อเล่น Tension Notes แล้วโน้ตต่อไปให้กลับมาเล่นโน้ตที่อยู่ในคอร์ด

โน้ต Tension คือส่วนขยายออกไปจากโน้ตพื้นฐานที่อยู่ในคอร์ดนั้น ๆ คือโน้ตลำดับที่ 9, 11, 13 โดยผู้สอนได้อธิบายทฤษฎีในการใช้โน้ต Tension กับคอร์ดต่าง ๆ ดังนี้

- คอร์ด Major7 ลำดับโน้ตในคอร์ดคือ 1-3-5-7 โน้ต Tension คือ 9, #11, 13

ตัวอย่างคอร์ด C Major7 โน้ตในคอร์ดคือ C, E, G, B โน้ต Tension คือ D, F#, A

C Major Tension

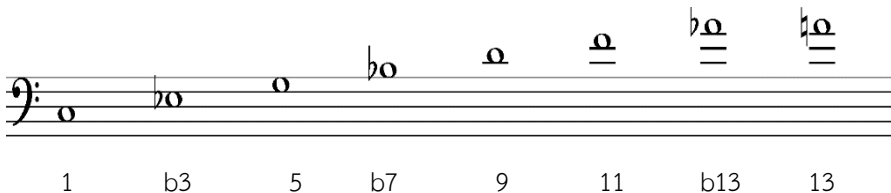
ภาพ 9 โน้ต Tension ในคอร์ด Major7

ที่มา : ผู้วิจัย

- คอร์ด minor7 ลำดับโน้ตในคอร์ดคือ 1-b3-5-b7 โน้ต Tension คือ 9, 11, b13, 13

ตัวอย่างคอร์ด C minor7 โน้ตในคอร์ดคือ C, Eb, G, Bb โน้ต Tension คือ D, F, Ab, A

C Minor Tension

ภาพ 10 โน้ต Tension ในคอร์ด Minor7

ที่มา : ผู้วิจัย

- คอร์ด Dominant7 ลำดับโน้ตในคอร์ดคือ 1-3-5-b7 โน้ต Tension คือ b9, 9, #9 11, #11 b13, 13

ตัวอย่างคอร์ด C Dominant7 โน้ตในคอร์ดคือ C, E, G, Bb โน้ต Tension คือ Db, D, D#, F, F#, Ab, A

C Dominant Tension

ภาพ 11 โน้ต Tension ในคอร์ด Dominant7

ที่มา : ผู้วิจัย

การฝึกใช้โน้ต Tension ผู้สอนจะให้ผู้เรียนฝึกไปที่ละคอร์ดก่อน โดยจะใช้โน้ตในคอร์ด (Chord Tone) และโน้ตในบันไดเสียง มาฝึกใช้ร่วมกัน เพื่อให้ได้ยินถึงความแตกต่างของเสียง อาจต้องใช้ระยะเวลาพอสมควรในการฝึกซ้อม และจะทำให้ได้ยินเสียงโน้ตที่จะเล่นล่วงหน้า ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการอิมโพรไวส์

8. การใช้บันไดเสียงและโหมดในการอิมโพรไวส์ (Solo with scale and mode)

การใช้บันไดเสียงและโหมดในการอิมโพรไวส์ คือการใช้บันไดเสียงและโหมดให้สัมพันธ์ เหมาะสมกับคอร์ดต่าง ๆ ช่วยเพิ่มสีสัน ความน่าสนใจและสร้างบรรยากาศในการอิมโพรไวส์ ผู้สอนจะอธิบายทฤษฎี และการเลือกใช้บันไดเสียงที่จำเป็นในการฝึกปฏิบัติให้เหมาะกับคอร์ด 4 ชนิดคอร์ด คือ Major chord, Minor chord, Dominant chord และ Minor7 b5 chord ดังนี้

คอร์ด Major สามารถใช้บันไดเสียง Major, Pentatonic, Blue และใช้โหมด Lydian (โหมดที่ 4 ของบันไดเสียง Major)

คอร์ด Minor สามารถใช้บันไดเสียง Minor, Pentatonic, Blues, Harmonic minor, Melodic minor และใช้โหมด Dorian (โหมดที่ 2 ของบันไดเสียง Major) โหมด Phrygian (โหมดที่ 3 ของบันไดเสียง Major)

คอร์ด Dominant สามารถใช้โหมด Mixolydian (โหมดที่ 5 ของบันไดเสียง Major), Mixolydian b13 (โหมดที่ 5 ของบันไดเสียง Melodic minor), 5th Harmonic (โหมดที่ 5 ของบันไดเสียง Harmonic minor) และ Altered scale (โหมดที่ 7 ของบันไดเสียง Melodic minor) และคอร์ด Minor7 b5 สามารถใช้โหมด Locrian (โหมดที่ 7 ของบันไดเสียง Major)

วิธีการสอนการอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้าต้องอาศัยพื้นฐานทั้งด้านปฏิบัติและทฤษฎีดนตรี ผู้สอนเริ่มต้นด้วยการประเมินผู้เรียนในเรื่องบันไดเสียง (Scale), อาร์เปจโจ (Arpeggio), จังหวะ (Rhythm), การแบ่งจังหวะ (Subdivision), และการควบคุมนิ้วมือ เพื่อปรับแผนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน เพื่อสามารถกำหนดแนวทางการเรียนที่เหมาะสมและปรับวิธีการสอนให้สอดคล้องกับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้สอนจะใช้วิธีการสอนโดยการบรรยายและการสาธิต เพื่อให้ผู้เรียนปฏิบัติตาม ผู้สอนจะช่วยปรับแก้ไข แนะนำ ในสิ่งที่ผู้เรียนควรแก้ไขปรับปรุง รวมถึงการใช้แบบฝึกหัดและสื่อการสอน เอกสาร ตำรา และสื่อโซเชียลมีเดีย (Social Media) เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในการอิมโพรไวส์เบสไฟฟ้า

การสอนการอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้า ผู้สอนจะมีการประเมินผู้เรียนในทุกสัปดาห์ที่เรียนจากแบบฝึกหัดที่ผู้สอนให้ผู้เรียนได้ฝึกซ้อมเป็นการบ้านของแต่ละสัปดาห์ที่เรียน โดยที่ผู้สอนจะประเมินจาก จังหวะ ความถูกต้องของเสียงและโน้ต ความถูกต้องของตำแหน่งการวางมือ ซ้ายและขวา และท้ายสุดผู้สอนจะประเมินผู้เรียนการอิมโพรไวท์เบสไฟฟ้า โดยให้ผู้เรียนปฏิบัติประกอบกับ Backing Track เพลงจากสื่อออนไลน์ยูทูบ (Youtube)

สรุปและอภิปรายผล

วิธีสอนการอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้าของวิชชุดา เนตรสิน จะเริ่มจากการประเมินทักษะของนักเรียนในด้านบันไดเสียง, อาร์เปจโจ, จังหวะ, การแบ่งจังหวะ, และการควบคุมนิ้วมือทั้งสองข้าง เพื่อปรับแผนการสอนให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับ Berliner (1994) ที่มีแนวคิดว่าการอิมโพรไวส์ควรเกิดจากประสบการณ์ตรง การฟังซ้ำ การเลียนแบบ และการปรับใช้ในบริบทจริง เพื่อสามารถกำหนดแนวทางการเรียนที่เหมาะสมและปรับวิธีการสอนให้สอดคล้องกับผู้เรียน อีกทั้งวิชชุดา เนตรสินยังได้มีการวางแผนการสอน กำหนดเนื้อหาในการเรียนแต่ละครั้ง การใช้สื่อการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผล ให้เหมาะสมกับผู้เรียน โดยใช้วิธีสอนโดยการบรรยาย และสาธิตในการสอน ซึ่งสอดคล้องกับอารมณ์ ใจเที่ยง (2546: 4-8) ได้กล่าวว่า ปัจจัยที่มีบทบาทกับการเรียนการสอน และส่งเสริมให้การสอนประสบความสำเร็จ โดยมีองค์ประกอบคือ การตั้งจุดประสงค์การสอน การกำหนดเนื้อหา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อการสอน การวัดผลประเมินผล และยังสอดคล้องกับทิตินา แคมมณี (2562: 325-342) ซึ่งได้กล่าวว่า 1) วิธีสอนโดยใช้การบรรยาย (Lecture) คือ

กระบวนการสอนที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด และประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีใดวิธีหนึ่ง 2) วิธีสอนโดยใช้การสาธิต (Demonstration) คือ กระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยส่งเสริมเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ โดยการแสดงหรือปฏิบัติสิ่งที่ต้องการให้เรียนรู้ สังเกต แล้วซักถาม อภิปราย และสรุปการเรียนรู้ที่ได้จากการสังเกตการณ์สาธิต

วิธีการสอนการอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้าของวิชชุต เนตรสิน ต้องอาศัยพื้นฐานทั้งด้านปฏิบัติและทฤษฎีดนตรี ผู้สอนเริ่มต้นด้วยการประเมินผู้เรียน เพื่อปรับแผนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สามารถกำหนดแนวทางการเรียนที่เหมาะสมและปรับวิธีการสอนให้สอดคล้องกับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การสอนบันไดเสียงและโหมด จะเป็นการสอนปฏิบัติควบคู่ไปกับทฤษฎี โดยการอธิบายและปฏิบัติเป็นตัวอย่าง อย่างเป็นขั้นตอน โดยใช้แบบฝึกหัดที่หลากหลาย รวมถึงตำแหน่งการวางนิ้วมือให้เหมาะสมกับบันไดเสียงและโหมดนั้น ๆ ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ถึงโครงสร้างของบันไดเสียงและโหมดแต่ละชนิด ความสัมพันธ์ของโหมดกับคอร์ดต่าง ๆ ผู้สอนจะเน้นด้านกายภาพของนิ้วมือทั้งสองข้างให้สัมพันธ์กัน ผู้สอนได้กล่าวว่า “หากวางตำแหน่งนิ้วไม่ถูกต้อง จะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการเรียนอิมโพรไวส์ในครั้งต่อไป” ผู้สอนจึงเน้นย้ำให้ผู้เรียนฝึกซ้อมอย่างสม่ำเสมอ

การสอนเรื่อง สั้น ยาว ความดัง เบา จังหวะสวิง การสร้างประโยคและการเว้นช่องว่าง คอร์ดอาร์เปจโจ การฝึกสไตล์ประสาท โน้ตเป้าหมาย โน้ตนำทาง โน้ตสร้างความตึงเครียด เหล่านี้เป็นการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจและช่วยพัฒนาในเรื่องของสำเนียงภาษาที่จะนำไปใช้อิมโพรไวส์ สามารถแสดงอารมณ์และความรู้สึกในดนตรีได้อย่างหลากหลาย การสอนในเรื่องเหล่านี้ ผู้สอนจะเน้นย้ำให้เริ่มฝึกจากช้า ๆ ให้ได้ก่อนจะพัฒนาความเร็ว เพื่อให้ผู้เรียนได้ย่นเสียงที่ตนเองบรรเลง นอกจากนั้นผู้สอนจะเน้นย้ำว่า การอิมโพรไวส์ที่ดี ต้องอาศัยทั้งประสบการณ์และการฝึกซ้อมที่ต้องอดทน ผู้สอนจึงแนะนำให้ผู้เรียนฟังบทเพลงที่หลากหลาย แนะนำผลงานบทเพลงจากหลากหลายศิลปิน การชมคอนเสิร์ตต่าง ๆ การหาโอกาสการแสดงผลงานเพื่อเก็บเกี่ยวประสบการณ์ รวมถึงหมั่นฝึกซ้อมอย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

งานวิจัยในครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงแบบฝึกปฏิบัติ ผู้ที่สนใจศึกษาการอิมโพรไวส์สำหรับเบสไฟฟ้า ควรมีทักษะพื้นฐานด้านเบสไฟฟ้า และทักษะด้านทฤษฎีดนตรีมาก่อน นอกจากนี้ผู้ฝึกหัดอาจจำเป็นต้องมีผู้รู้ในด้านเทคนิคเชิงลึกในการอิมโพรไวส์คอยให้คำปรึกษาควบคู่ไปด้วย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับกระบวนการสอนการอิมโพรไวส์จากศิลปินที่มีชื่อเสียงในประเทศไทยด้านเครื่องดนตรีชนิดอื่นที่นอกเหนือจากเบสไฟฟ้า เพื่อเป็นประโยชน์ต่อวงการ การศึกษาดนตรีในประเทศไทย

เอกสารอ้างอิง

กมลธรรม เกื้อบุตร. (2564). *กีตาร์ไฟฟ้า: แนวคิด ทฤษฎีและเทคนิคสำหรับการอิมโพรไวส์*. พิษณุโลก:

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.

ณรุทธ์ สุทธิจิตต์. (2544). *พฤติกรรมการสอนดนตรี* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ณัชชา พันธุ์เจริญ. (2552). *ทฤษฎีดนตรี* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: เกศกะรัต.

ทิตนา เขมมณี. (2562). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*

(พิมพ์ครั้งที่ 23). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ราชบัณฑิตยสภา. (2561). *พจนานุกรมศัพท์ดนตรีสากลฉบับราชบัณฑิตยสภา*. กรุงเทพฯ: ศรีเมืองการพิมพ์จำกัด.
- สมนึก อุ่นแก้ว. (2555). *ทฤษฎีดนตรีแนวปฏิบัติ* (พิมพ์ครั้งที่ 9). อุดรธานี: มิวสิคโก.
- สุประวัติ จำเพียร และณรงค์ชัย ปิฎกรัษต์. (2558). แบบฝึกซ้อมเพื่อการพัฒนาท่าทางการปฏิบัติกีตาร์เบสไฟฟ้าเบื้องต้น. *วารสารศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 2(1), 60–71.
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2553). *หลักการสอน* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- Berliner, P. F. (1994). *Thinking in jazz: The infinite art of improvisation*. Chicago, IL: University of Chicago Press.